

VLAAMSE

WANDELAARSBOND

WANDELBOEKJE

nr. 45

V.T.B. V.A.B.
Vert.: Willy DE LOOSE
Diepeweg 17 A
9450 HAALTERT
Tel. 053/21.08.81
P.R. 000-0107648-75

in en om
heldergem

WANDELBOEKJES UITGEGEVEN DOOR DE
VLAAMSE WANDELAARSBOND V.W.B.,
AFDELING VAN DE
VLAAMSE TOERISTENBOND

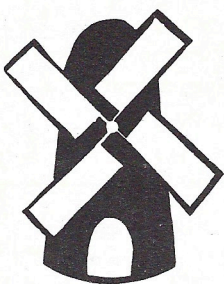

Reeds verschenen:

28. WANDELING DOOR ZEVENBORREN BIJ SINT-GENESIUS-RODE - *Piet Theys*
29. WANDELING DOOR IDDERGEM, NINOVE EN DENDERHOUTEM - *Robrecht Van Roy*
30. WANDELTOCHT KROKEGEM - MAZENZELE - KROKEGEM - *Laurens Van der Schueren*
31. HENDRIK LUYTENPAD TE BRASSCHAAT - *Jan Gilis*
32. LILLO-FORT - *Hendrik Le Page*
33. TWEE WANDELINGEN TE HINGENE - *Luk Rochtus*
- 34-35. VIER WANDELINGEN TE TESSENDERLO - *Paul Clonen*
36. HET SANDERUSPAD TE SLEIDINGE - *Yolande Van Hyfte*
37. WANDELEN ROND ACHTEL - *Emiel Bolckmans*
38. WANDELING IN SINT-MARTENS-LATEM, KUNSTENAARSDORP AAN DE LEIE - *Jan van Dooren*
39. DRIE DORPEN IN EEN STAP - *Laurens Van der Schueren*
40. OP WANDEL DOOR HASSELT - *Jan Verheyen*
41. HET WANDELPAD JOZEF VAN OVERSTRAETEN - *Denis Piens & Mark Reynebau*
42. EEN TORHOUTSE KASTEELWANDELING - *Herwig Verleyen*
43. HET SINT-ROCHUSPAD TE MUNSTERBILZEN - *René Mertens*
44. HET SINT-AMORPAD TE MUNSTERBILZEN - *René Mertens*
45. IN EN OM HELDERGEM - *Willy de Loose*

STICHTER-HOOFDREDAKTEUR
JOZEF VAN OVERSTRAETEN,
VOORZITTER V.T.B.-V.A.B.

in en om heldergem

Heldergem is een dorp, waarvan je de naam ontdekt op een wegwijzer langs de provincieweg Aalst-Geraardsbergen, een 9tal km. van Aalst.

Volg die wegwijzer en op een ^{dra} ~~"kinderkoppen-weg"~~ kom je voorbij de parochiekerk. Rij nog een eind verder en je belandt op het "Oud Dorp", waar ruime parkeergelegenheid is en waar ook een herberg staat met leuke naam: "In den gouden koterhaak".

Trek nu waterdicht schoeisel aan (vooral in een vochtige periode) en ga mee op stap voor een ongeveer 9 km. lange wandeling, langs heerlijke, rustige plaatsjes, zoals Oom, Bulskam, Strijland, Hollebeek, de Berg e.a.

Terwijl wij het asfaltwegje bewandelen naast de genoemde herberg en vervolgens de eerste weg rechts nemen, mag ik misschien enkele biezonderheden vertellen over deze gemeente.

Heldergem behoorde, samen met zijn buurdorpen Haaltert, Kerksken, Denderhoutem en Aaigem, tot het Land van Rotselaar.

Zoals in de meeste landelijke dorpen gebeurde ook hier weinig ophefmakends in de loop der jaren. De boer bewerkte zijn land en 's winters werd er gesponnen en geweven. In de streek is Heldergem vooral bekend voor zijn Sinksenkermis, met de ommeegang van Sint Korneel, op de 2e Sinksendag. Wij zijn gestart op het Oud Dorp, het vroegere centrum. Op deze plaats stond de eerste kerk. Volgens de overlevering staat de huidige kalvaar op de plaats van het altaar. Toen in 1859 de kerk verwoest werd door de bliksem, waren er maar "8 burgers in gansch de gemeente" die de nieuwe kerk aan de watermolen van Aaigem, d.w.z. op de oude plaats wilden behouden.

Vergeten wij niet de eerste weg rechts in te slaan in de richting van het nieuwe kerkhof, met moderne kapel. Voorbij het kerkhof, aan een vervallen kapel van O.L.V. ter Nood, moeten wij rechts naar de parochiekerk.

De huidige St.-Amandskerk dateert van 1862, en werd aanbesteed voor de som van 37.370 fr.!

We mogen hier even aanstippen dat de nieuwe kerk er kwam dank zij de toenmalige coadjutor van pastoor J.B. de Mayer, Z.E. Heer Glorieux, genaamd de Don Bosco van het Noorden. Hij stichtte o.m. de gekende Glorieux-Technische school te Ronse.

Bemerk de zeven nissen in de kerkmuur ter ere van de H. Korneel.

Nog een pikant detail: weten de Heldergemnaren dat een klok, voor hen bestemd, in een andere toren klept, n.l. te St.-Genesius-Rode?

Op de betwiste klok van 300 pond staat: "Mijn naam is Franciska. De Parochianen gaven me in 1849. Petrus Ant. Antonus was mijn peter en Francisca Desadeleer mijn meter. Onder het herderschap van J.B. De Mayer. A.L.J. van Aerschodt en Van den Gheyn goten mij te Leuven".

COMBAANTJE 5

BAETENT

(J.B. de Mayer was pastoor te Heldergem van 1837 tot 1874).

Wij zijn hier nu op het "nieuw" Dorp. Opgelet voor het verkeer bij het dwarsen van de weg. Neem het asfaltwegje rechtover de kerk. Voorbij de huizenrij ontplooit zich een prachtig heuvelend landschap, dat ons doet denken aan de Vlaamse Ardennen! Nu beginnen wij aan één der mooiste delen van de tocht.

Dalend, tussen de kanada's, ontmoeten wij de Steenbeek, die ontspringt op de Hoogkouter en in de Molenbeek uitmondt in de omgeving van het Oud Dorp.

En nu, een forse klim naar boven, maar let wel, waar het gevolgdde wegje naar rechts afbuigt gaan wij rechtdoor naar het hoogste punt van de wandeling (80 m.). Vergeet vooral niet een paar keren te verpozen (even uitblazen!) en de omgeving te overschouwen.

Achter ons piept de kerktoren van Heldergem boven de kruinen. Links, tot de einder, een golvend panorama, waar onze Valerius de Saedeleer zich zeker zou thuisgevoeld hebben. De huizengroep, rechts van ons, is het gehucht Oom, nog één van de weinige, met landelijke rust gezegende plaatsjes! Bij de volgende wegverandering, gaan wij naar links en een 30tal meter verder naar rechts. Zo komen wij op de "grote baan", die van Oom komt en naar St.-Antelinks leidt. Wij slaan hier links af en door de Hoogkouter wandelen wij naar de Bulskam. Het is werkelijk een "kam", 80 m. boven het zeepeil!

En ja, waar was er een betere plaats voor een windmolen?

Inderdaad, in de verte, ontwaren wij reeds de held, eens de trots van deze streek en wij denken met Gezelle:

"Daar staat hij, zo verre en zo na,
dunkt mij, de meulen
op d'hoogte te malen".

Helaas...!

Maar kom, wij zorgen eerst dat wij bij de molen komen. De veldweg die wij bewandelen geeft uit op een bredere weg, die wij rechts volgen.

Deze "verzorgde" weg komt van de weg Aalst-Geraardsbergen en was eertijds waarschijnlijk een zeer belangrijke verkeersader voor de boeren, die het graan naar de molen brachten.

Stilaan naderen wij de houten korenwindmolens, "Molen ter Rijst" of BuysSENS molen. Deze molen, één der oudste uit de streek, werd reeds vernoemd in 1427 en werd opgericht door de abdij van Ninove, op het Rijstveld.

Wij lezen ook in schriften dat de molen in 1430 verhuurd werd aan een zekere Goswin van Erembodeghem voor 32 zakken "molstercoerne"! De molen kwam in de handen van vele huurders. Bij de oorsprong van het kadaster (1835) stond als eigenaar bekend Judocus Buysse, molenaar te St.-Antelinks. Sindsdien bleef hij toevertrouwd aan de familie Buysse. Vandaar de naam BuysSENS molens.

Bij de molen gekomen, begrijp je (hopelijk) waarom we hiervoren het woordje "helaas" gebruikt hebben.

Hoe zielig staat hij daar, de "beschermd" molen en voor hoelang nog?

Past hier ook niet de slogan: "Steek een hart (en een handje) toe"?

Talrijke molens zijn verloren gegaan, enkele werden gered. Het Cultureel Jaarboek der provincie Oost-Vlaanderen vermeldt: van de 818 windmolens op het einde der vorige eeuw, stonden er in 1960 nog 38 overeind!

Laten wij, natuurliefhebbers, wandelaars, molenvrienden, samen vechten voor het behoud van de enkele nog te redden molens. Het zijn monumenten, die aan het landschap, waaruit ze niet weg te denken zijn, een waardevoller uitzicht geven.

HOF t' OPPELBEEK

BAETEN

We gaan een eindje de gevolgde weg terug en bewandelen de eerste veldweg links. We bevinden ons hier op de grens van 3 gemeenten: Heldergem, St.-Antelinks en Woubrechtgem.

St.-Antelinks heette oorspronkelijk Ransbeke (akte van 1179). Er is nog altijd een Ransbeek en een Hof te Ransbeke.

Later werd het St.-Dentelins, St.-Antelins en tenslotte St.-Antelinks.

Aan de viersprong gekomen, waar wij rechtdoor blijven wandelen, zijn wij op het grondgebied van Woubrechtgem.

Deze gemeente, die samen met St.-Antelins eens behoorde tot het voormalige "Land van Aalst", was hoofdzakelijk een landbouwersgemeente, wat trouwens merkbaar is aan de talrijke hoeven, die wij zullen ontmoeten. Na een "veld"-tocht komen wij op een betonwegje dat wij links volgen.

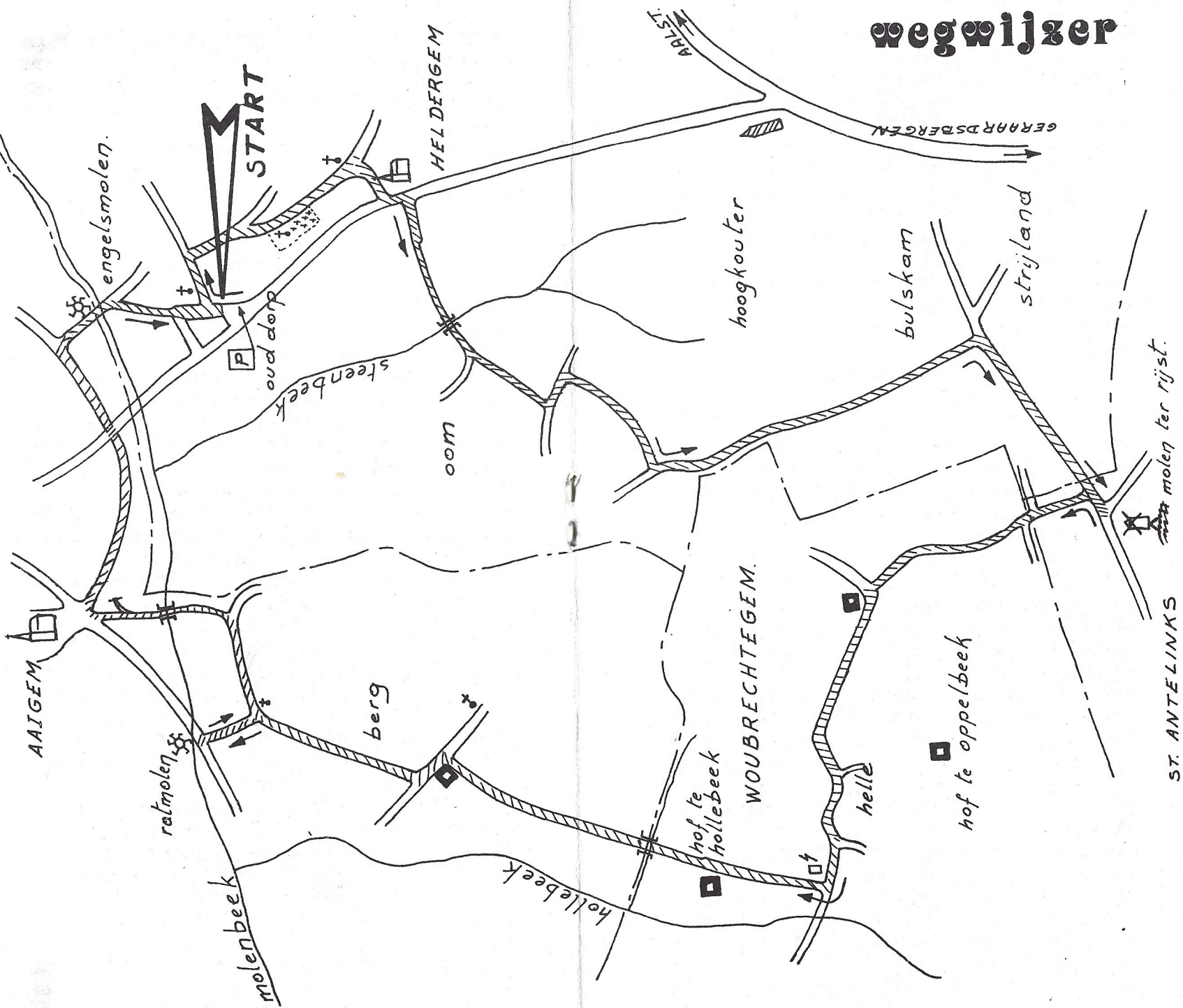
Voor ons staat een niet onaardige hoeve, met zonnewijzer. Bekijk ook eens de eigenaardig in elkaar gestrengelde bomen! Links, midden wijde velden, ligt het grootse goed Hof te Ooppelbeek. Deze hoeve en gronden, samen met 't Hof te Hollebeek (dat wij verder zullen ontmoeten) omvatten eens de helft van de gemeenteoppervlakte.

't Goed te Hoppelbeke of Ooppelbeke, was in de loop der 14e eeuw eigendom van de Gentse familie Borluut en "den huraar was verplicht den eigenaar twee steenen vlas per jaar te leveren, denkelijk voor het spinnewiel van diens huisvrouw".

Op dit hof werd in 1558 Meester Gorik van Steenberghe geboren. Hij was lange tijd schepen der heerlijkheden Woubrechtgem, St.-Antelinks en Hollebeke en speelde een rol tijdens de godsdiensttroebelen in Vlaanderen, ten tijde van Albrecht en Isabella.

Het gaat nu in dalende lijn naar de Helle. We volgen steeds de betonweg tot aan een elektriciteitskabinetje, waar wij rechts de

wegwijzer

Hollebeekstraat inwandelen.

Het gehucht Hollebeke is zeker het voor-
naamste en het oudste van Woubrechtgem.
In 1166 was er reeds sprake van de heerlijk-
heid Hollebeke. Een ridder van Hollebeke
wordt genoemd in 1200 en Baudewijn van Hol-
lebeke komt voor als bezitter van dit heer-
lijk goed in 1390. Nu rest ons nog als
herinnering een Hollebeekstraat, de Holle-
beek, die links van ons in het dal vloeit
en een verbouwd Hof te Hollebeke (laatste
hoeve, links van de weg), waar vroeger de
schepenbank gevestigd was.

Het gaat terug in dalende lijn naar de
laatste gemeente van onze tocht, nl. Aai-
gem, die begint aan het brugje.

Na een klim, bemerken wij dat dit mooi stuk
natuur reeds ontdekt werd vóór ons! Als
staving: "ten lande" en "Day dreams"!

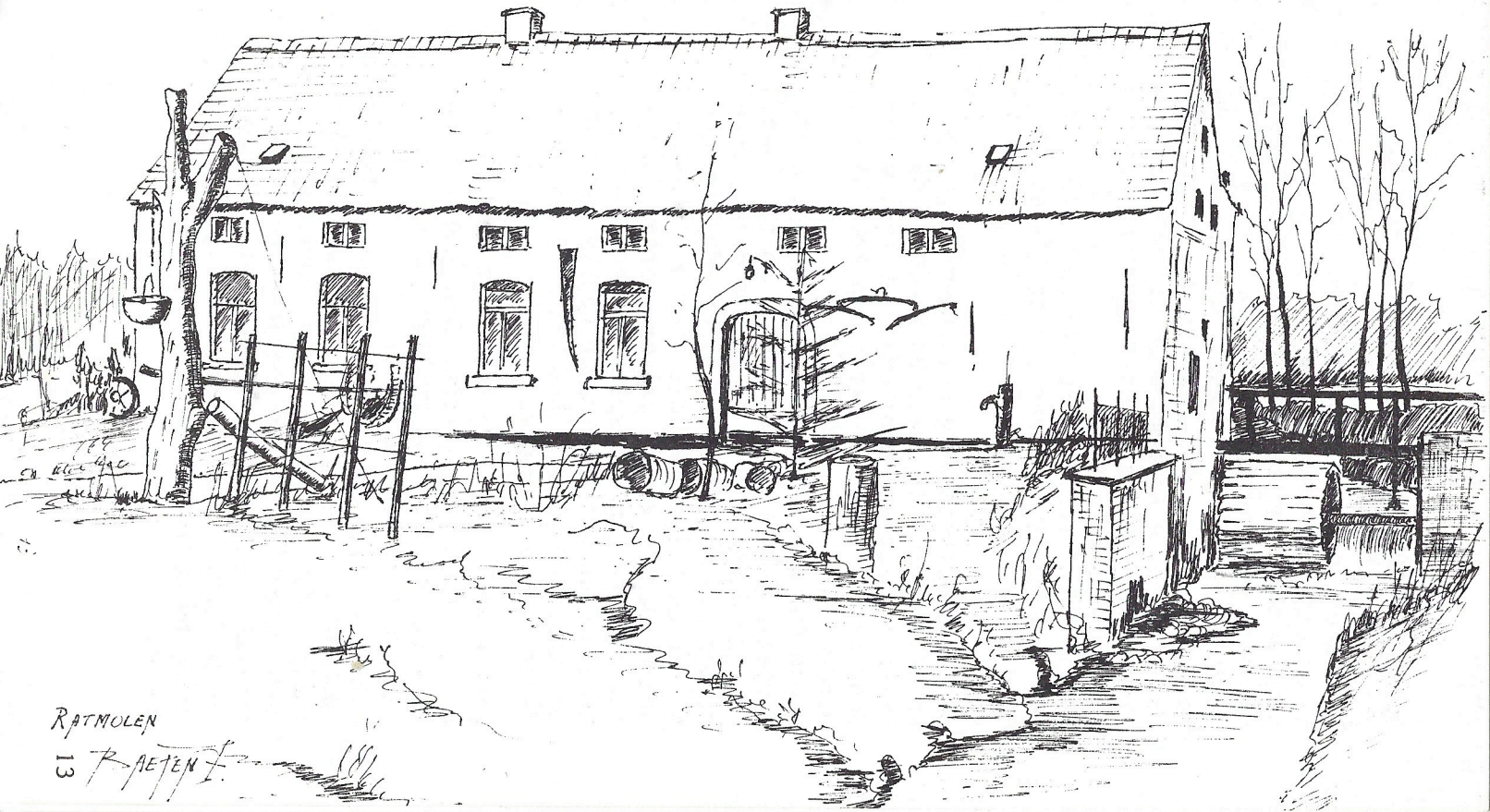
We mogen Aaigem wel de naam geven van Mo-
lendorp, want zes molens hebben eens ge-
zorgd voor grote bedrijvigheid in deze lan-
delijke gemeente.

Twee windmolens, "Meuleken te veel" en de
molen op de Grote Boskouter zijn verdwenen.
Een stampwatermolen en een vlaszwingelmolen
werden omgebouwd. Twee korenwatermolens,
de Ratmolen en de Engelsmolen, gaan wij
straks een bezoek brengen.

Wij zijn aan het einde van het asfaltwegje
gekomen en aan een grote hoeve, met klas-
sieke vierkante binnenhof en bijhorende
mestvaalt, slaan wij links af, om een 100-
tal meter verder rechts te wandelen. Wij
bevinden ons hier in de niet onbelangrijke
wijk Berg.

Aan de wegsplitsing, waar het kapelletje
staat met de tekst "Schenk ons volk Uw ze-
gen", moeten wij normaal rechtdoor blijven
wandelen. Maar wij gaan eerst een kijkje
nemen in de Ratmolen (aan kapel links gaan
en betonweg dwarsen).

Deze molen, die binnenin nog gaaf gebleven
is, werd opgericht op het "Sackveld", nu

RATMOLEN

W. RAETEN

Berg. In 1890 werd hij vergroot en gewijzigd voor stoomkracht.

Wij keren terug en aan het reeds genoemde kapelletje gaan wij dus links.

Waar de weg naar rechts afbuigt (huis nr. 54) gaan wij rechtdoor en nemen een weinig verder links een veldwegel, die ons over de Molenbeek voert. Steeds klimmend komen wij op het Dorp te Aaigem, waar wij onmiddellijk rechts afslaan (tussen huisnr. 23 en metalen hofafsluiting).

Bekijk toch even de dorpskerk uit 1786, met een vroeggotische toren uit de 14e eeuw. Rond de kerk enkele interessante grafzerken.

Aan de verbindingsweg Heldergem-Aaigem gekomen, dwarsen wij deze en wandelen de Dries in, nog een mooi groen gebied, waardoor de Molenbeek kronkelt, op zoek naar de Dender.

Genietend van dit natuurkader mag je niet vergeten de eerste weg rechts in te slaan, naar de derde molen, de Engelsmolen. Oorspronkelijk heette deze plaats Meuleveldekes en de Molenbeek, die hier de grens Aaigem-Heldergem vormt, zal er waarschijnlijk ook heel anders uitgezien hebben! Over de brug moeten wij het smalle wegske nemen dat ons terugbrengt naar het Oud Dorp van Heldergem, onze startplaats.

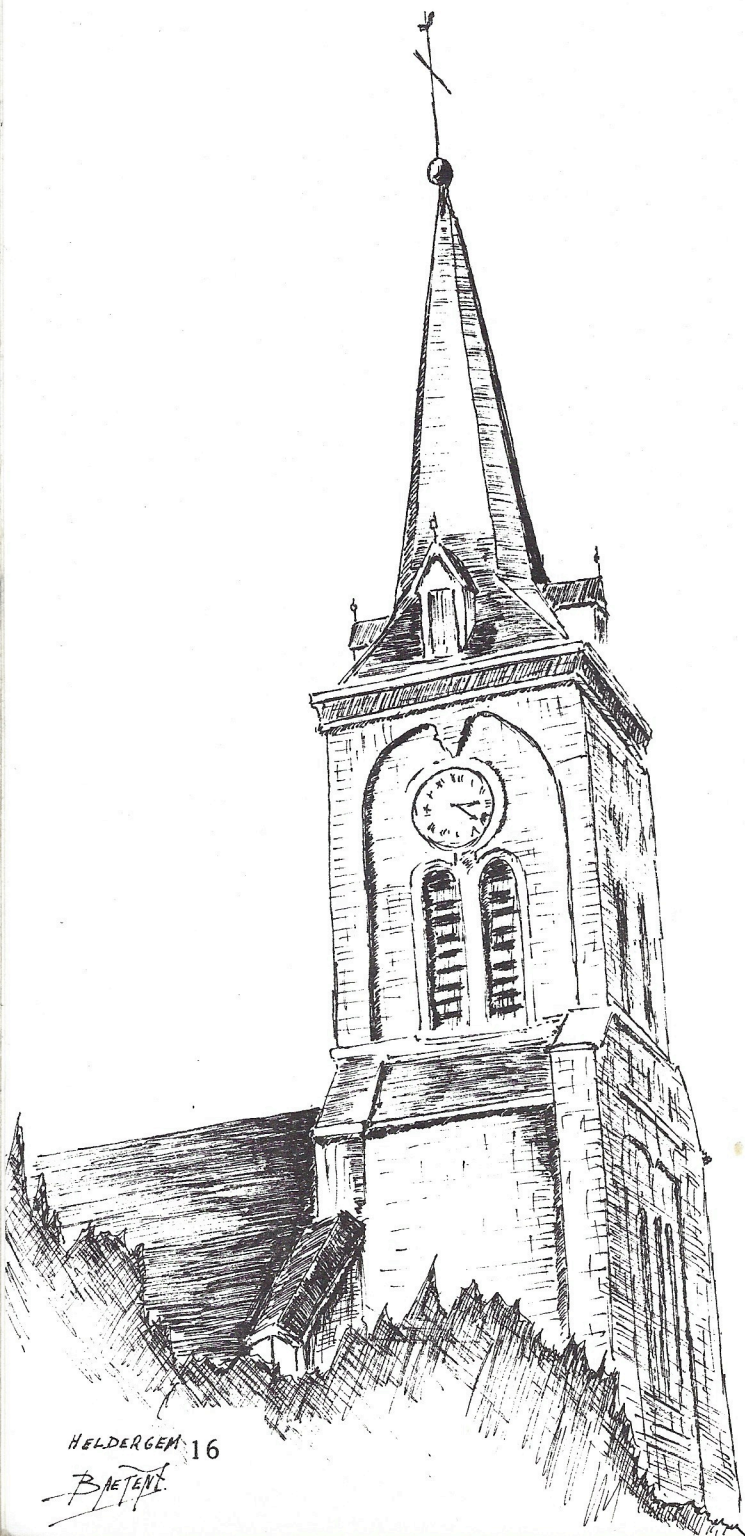
Waarde wandelaar, wij hebben je door een stukje "buiten" gebracht; door nog ongerepte kouters; door nog rustige gehuchten, waar de boer nog koning is.

Misschien zijn je wandelschoenen of laarzen besmeurd; misschien ben je een weinig vermoeid. Maar wij zijn ervan overtuigd dat deze wandeling je een beetje gemoedsrust gebracht heeft en een hoeveelheid onbezodelde lucht. Twee zaken, die wij allen zo dringend nodig hebben midden al het druk gedoe!

Zien wij je eens weer? En waarom niet,
wanneer Oom, Bulskam en Hollebeke sluimeren
onder een witte vacht!

Samenstelling: Willy de Loose
V.T.B.-V.A.B.-vertegenwoordiger, Haaltert.

Illustraties: Freddy Baeten, Haaltert.

HELDERGEM 16

BAETEN

LITERATUUR:

- Gids voor Vlaanderen
Jozef van Overstraeten
- Geschiedenis Oostvlaamse gemeenten
Broeckaert - De Potter
- Cultureel Jaarboek Prov. O.VL. 1960
- Tijdschrift "Land van Aalst"
- Tijdschrift "Toerisme in O.VL."
- Levensschets van de ZEH. S.M. Glorieux
- Stafkaart 30/3-4

VLAAMSE

WANDELAARSBOND

De V.W.B. is een afdeling van de V.T.B.

Wie wenst aan te sluiten dient in de allereerste plaats lid te zijn van de Vlaamse Toeristenbond of van de Vlaamse Automobilistenbond.

De V.W.B. heeft als doel het wandelen te bevorderen als een gezonde ontspanning.

De V.W.B. BEVORDERT het normaal toeristisch wandelen, zoals het reeds door vele V.T.B.-afdelingen wordt beoefend.

De V.W.B. STEUNT het afstandswandelen, waarbij een aantal kilometers wordt opgegeven.

Aan wandeltochten kan vrij, individueel of in groepsverband worden deelgenomen. Deze deelneming gebeurt echter steeds op eigen verantwoordelijkheid. Bestuursleden of inrichters kunnen niet verantwoordelijk gesteld worden voor ongevallen of schade.

Snelwandelen of lopen worden niet toegelaten.

De kledij moet ordelijk en sportief zijn.

Deelnemers eerbiedigen hun medewandelaars, de natuur en de gebouwen.

Alle activiteiten, ingericht of gesteund door de V.W.B. worden opgenomen in de bondsbladen "De Toerist" en "De Autotoerist".

Theoretische bijdragen, die het wandelen bevorderen, worden eveneens opgenomen in voornoemde bondsbladen.

Speciale prijzen, in de vorm van waardebons, kunnen in bepaalde omstandigheden worden toegekend, bvb.: jongste of oudste deelnemer of deelnemster, de van verst komende, enz. Deze waardebons kunnen ingevuld worden in de V.T.B.-boekhandels.

Het jaarlijks lidmaatschap bedraagt 45 fr. en is gebonden aan het kalenderjaar. Dit lidmaatschapsgeld geeft recht op - een verzekering tegen ongevallen,

- speciale korting op wandeltochten,

- speciale prijs voor wandelboekjes,

- speciale dokumentatie over wandelingen.

Vanaf 1973 werd door de voorzitter, Jozef van Overstraeten, de uitgave ondernomen van zeer goedkope wandelboekjes, waarin de technische beschrijving van wandelingen wordt opgenomen. Reeds 36 nummers waren midden 1975 verschenen.

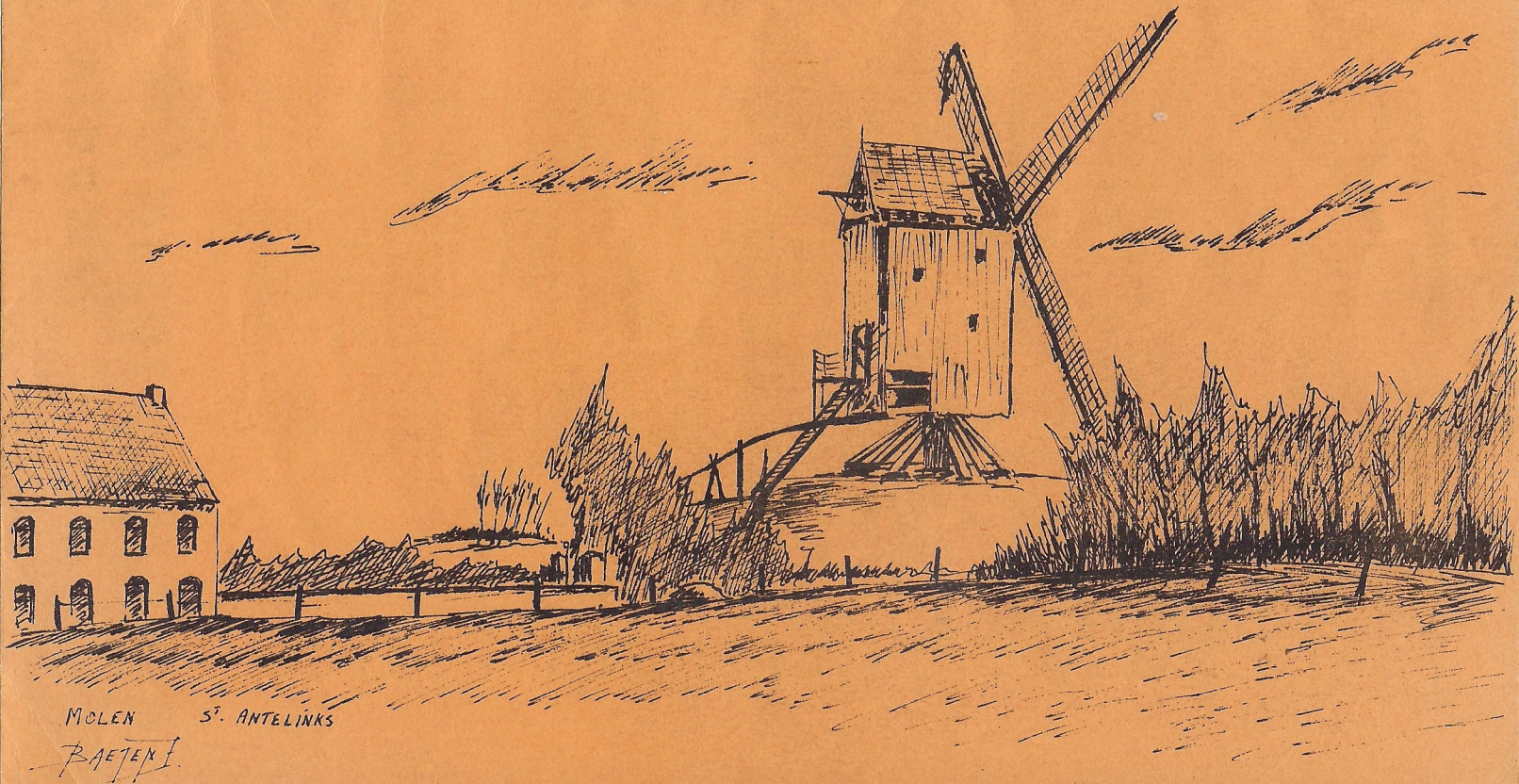
TOETREDINGSFORMULIER - Ik wens toe te treden tot:

V.T.B. 500 fr. NAAM:

V.A.B.+W.W. 700 fr. ADRES:

Inwonend lid 100 fr.

V.W.B. 45 fr. **WIJZE VAN BETALING:** P.R. -
BANKREKENING - POSTMANDAAT - BIJ AFLEVERING.

MOLEN S. ANTELINKS

BAEYENS